

GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY QADRIYATLARNI SAQLASH VA YOSHLARDA MADANIY O'ZLIKNI HIMOYA QILISH

Xayridinov Abbosxon Anvarovich, Ichki ishlar vazirligi
Toshkent shahar 2-son akademik litseyi maxsus fanlar
o'qituvchisi, podpolkovnik

<https://orcid.org/0009-0003-1661-5472>

e-mail:
academicaget6767@gmail.com

PRESERVING NATIONAL VALUES AND PROTECTING CULTURAL IDENTITY IN YOUTH AMID GLOBALIZATION

Hayridinov Abboskhon Anvarovich, Special Sciences Teacher at
the Tashkent City 2nd Academic Lyceum of the Ministry of
Internal Affairs, Lieutenant Colonel

СОХРАНЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ И ЗАЩИТА КУЛЬТУРНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ МОЛОДЕЖИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Хайридинов Аббосхон Анварович, преподаватель
специальных дисциплин Ташкентского академического
лицея №2 Министерства внутренних дел, подполковник

Annotatsiya: Globalizatsiya jarayoni dunyo davlatlari o'rtasidagi iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy aloqalarni kuchaytirib, madaniy chegaralarni yanada ochiqroq qilmoqda. Ushbu jarayon natijasida turli madaniyatlar o'zaro ta'sirga kirishib, ba'zida milliy qadriyatlar yo'qolib ketish xavfi ostida qoladi. Ayniqsa, yoshlar ommaviy madaniyatning kuchli ta'siri ostida qolmoqda. Shu sababli, globalizatsiya davrida milliy qadriyatlarni saqlash va yoshlarda madaniy o'zlikni himoya qilish dolzarb masala sifatida ko'rib chiqilishi kerak.

Kalit so'zlar: globalizatsiya, milliy qadriyatlar, madaniy o'zlik, yoshlar tarbiyasi, ommaviy madaniyat, milliy madaniyat, madaniy meros, identifikatsiya, madaniy almashinuv, global madaniyat, oila va tarbiya, ta'lim tizimi, texnologik taraqqiyot, ma'naviyat, media savodxonlik.

Annotation: The process of globalization strengthens economic, cultural, and social relations between countries, making cultural boundaries more open. As a result, different cultures interact, and sometimes, national values face the risk of being lost. This is especially true for young people, who are strongly influenced by mass culture. Therefore, in the era of globalization, preserving national values and protecting cultural identity in youth should be considered a critical issue.

Key words: globalization, national values, cultural identity, youth education, mass culture, national culture, cultural heritage, identification, cultural exchange, global culture, family and education, educational system, technological progress, spirituality, media literacy.

Аннотация: Процесс глобализации усиливает экономические, культурные и социальные связи между странами, делая культурные границы более открытыми. В результате различные культуры взаимодействуют, и иногда национальные ценности оказываются под угрозой исчезновения. Это особенно актуально для молодежи, которая находится под сильным влиянием массовой культуры. Поэтому в эпоху глобализации сохранение национальных ценностей и защита культурной идентичности молодежи должны рассматриваться как важная задача.

Ключевые слова: глобализация, национальные ценности, культурная идентичность, воспитание молодежи, массовая культура, национальная культура, культурное наследие, идентификация, культурный обмен, глобальная культура, семья и воспитание, система образования, технологический прогресс, духовность, медиа грамотность.

KIRISH. Milliy qadriyatlarning ahamiyati.

Milliy qadriyatlar har bir millatning tarixiy, madaniy va ma'naviy merosidir. Ular xalqning o'zligini anglashida, madaniy va ma'naviy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonning boy tarixi, an'analari va urf-odatlari yoshlarga qadimiy madaniyatni anglash va qadrlash imkonini beradi. Shuningdek, milliy qadriyatlar yoshlar ongida vatanparvarlik, oila hurmati, ahillik va mehnatsevarlik kabi ma'naviy tushunchalarini shakllantiradi.

Globalizatsiya va uning ta'siri.

Globalizatsiya natijasida butun dunyoda bir xil madaniy standartlar paydo bo'lishi kuzatilmoqda. Ommaviy axborot vositalari, internet va zamonaviy texnologiyalar yoshlarning kundalik hayotiga chuqur kirib kelib, ularning madaniy ongini shakllantirishda asosiy rol o'ynamoqda. Shu bilan birga, g'arb madaniyatining ko'plab elementlari – moda, musiqa, kino va ko'ngilochar dasturlar yoshlar orasida keng tarqalmoqda. Bu jarayon yoshlarda milliy madaniyat va qadriyatlarga nisbatan befarqlikni kuchaytirishi mumkin.

MUHOKAMA. Milliy qadriyatlarni saqlash yo'llari. Globalizatsiya sharoitida milliy qadriyatlarni saqlash uchun bir nechta asosiy yo'nalishlarni belgilab olish zarur:

Ta'lim tizimida milliy qadriyatlarni mustahkamlash. Maktab va oliy ta'lim dargohlari yoshlarni milliy qadriyatlar va an'alar bilan tanishtirishda asosiy vosita hisoblanadi. Milliy madaniyat va tarixga oid fanlar, o'quv dasturlarida milliy qadriyatlar mavzusining keng qamrab olinishi yoshlarda milliy o'zlikni rivojlantiradi.

Madaniy-ma'rifiy tadbirlar va ommaviy axborot vositalarining roli. Madaniy tadbirlar, ko'rgazmalar, xalq sayillari va milliy bayramlar yoshlarni milliy qadriyatlar bilan yaqindan tanishtirishning muhim vositasi hisoblanadi. Shu bilan birga, ommaviy axborot vositalari va internetdagi milliy mazmundagi dasturlar ham katta ahamiyatga ega.

Ommaviy madaniyatning ta'siriga qarshi immunitet shakllantirish. Tanqidiy fikrlashni

rivojlantirish: Yoshlarni har qanday axborotni tanqidiy qabul qilishga o'rgatish.

Ma'naviy va jismoniy salomatlik: Sport va san'at bilan shug'ullanish orqali zararli odatlardan chetlashish.

Ijobiy rol modellari: Milliy qahramonlar, san'atkorlar va olimlarning hayoti va faoliyati bilan tanishtirish.

Texnologiyalarning milliy qadriyatlarga ta'siri. Zamonaviy texnologiyalar, xususan, ijtimoiy tarmoqlar va internet milliy qadriyatlarni saqlashda ikkiyoqlama ta'sir ko'rsatishi mumkin: bir tomondan milliy madaniyatni targ'ib qilish imkonini beradi, ikkinchi tomondan, global madaniyatning ommaviy axborot vositalari orqali yoshlar ongiga chuqur singib ketishiga sabab bo'ladi. Maqolada bu ikki tomonlama jarayonni tahlil qilish mumkin.

Milliy qadriyatlarni targ'ib qilish uchun milliy kontent yaratuvchilarni qo'llab-quvvatlash zarur.

Global madaniyat va milliy madaniyatning uyg'unligi. Ba'zi hollarda global va milliy madaniyatlar o'rtasida qarama-qarshilikdan ko'ra, uyg'unlikka erishish mumkin. Masalan, milliy san'at va an'analarni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirib, milliy merosni yangi avlodga yetkazish.

Misol: O'zbek raqs san'ati va musiqa janrlarini zamonaviy musiqiy texnologiyalar yordamida butun dunyoga tanitish.

Global ma'naviyat va milliy qadriyatlarining bir-biriga ta'siri. Ba'zi milliy qadriyatlar global darajadagi ma'naviyat bilan hamohangdir. Masalan, mehnatsevarlik, oila hurmati kabi qadriyatlar ko'plab millatlar orasida umumiydir. Ushbu jihatdan qaraganda, globalizatsiya milliy qadriyatlarni zaiflashtirmasdan, aksincha, ularni kuchaytirishi ham mumkin.

Misol: Qanday qilib yoshlar global ma'naviy qadriyatlar asosida milliy madaniyatni boyitishi mumkinligi haqidagi fikrni rivojlantirish.

Madaniy diplomatiya va xalqaro hamkorlik. Madaniy diplomatiya milliy qadriyatlarni xalqaro darajada targ'ib qilishda muhim vosita hisoblanadi. O'zbekistonning madaniy diplomatiyadagi o'rni va bu orqali milliy

qadriyatlarni dunyoga tanitish imkoniyatlarini tahlil qilish.

Misol: Turli xalqaro madaniy festival va forumlarda O'zbekistondagi milliy qadriyatlarning namoyish etilishi va dunyo hamjamiyatining e'tiborini tortish.

Milliy qadriyatlar va iqtisodiy rivojlanish.

Milliy qadriyatlar va iqtisodiy rivojlanish o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rib chiqish mumkin. Masalan, milliy hunarmandchilik va an'anaviy kasb-hunarlarni rivojlantirish orqali iqtisodiyotni kuchaytirish imkoniyati.

Misol: O'zbek milliy hunarmandchiligining eksporti va turizm orqali milliy qadriyatlarni butun dunyoga tanitish.

Ijtimoiy tenglik va milliy qadriyatlar.

Ijtimoiy tenglik va adolat kabi qadriyatlar ko'plab millatlarning milliy qadriyatlari orasida uchraydi. Yoshlarni tenglik va ijtimoiy adolat ruhida tarbiyalash milliy qadriyatlar va globalizatsiya o'rtasidagi muvozanatni saqlashda yordam beradi.

Taklif: Milliy qadriyatlar asosida gender tengligi va ijtimoiy tenglikni rivojlantirish yo'llarini ko'rib chiqish.

Milliy qadriyatlar va ekologiya. O'zbek xalqining tabiatga nisbatan hurmati va uni asrash qadriyatlari global ekologik inqiroz davrida juda dolzarbdir. Yoshlar orasida ekologik tarbiya va tabiatni asrash qadriyatlarini rivojlantirish global muammolarga milliy qadriyatlar bilan yechim topishning bir ko'rinishi bo'lishi mumkin.

Misol: O'zbekistonda ekologik harakatlar va ularning milliy qadriyatlar bilan bog'liqligini tahlil qilish.

Milliy sport va yoshlarning jismoniy tarbiyasi. Milliy sport turlari ham milliy qadriyatlarning bir qismi bo'lib, yoshlar tarbiyasida muhim o'rin tutadi. Kurash kabi milliy sport turlari orqali nafaqat jismoniy tarbiya, balki ma'naviy qadriyatlar ham tarbiyalanadi. Milliy sport turlarini targ'ib qilish orqali yoshlarni sog'lom turmush tarziga o'rgatish va ularni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash mumkin.

Taklif: Milliy sport turlari bo'yicha maktab va universitetlarda musobaqalar o'tkazish, bu orqali yoshlarning milliy qadriyatlarga bo'lgan qiziqishini oshirish mumkin.

O'zbek xalq og'zaki ijodiyoti va yoshlar tarbiyasidagi o'rni. O'zbek xalq og'zaki ijodiyoti (ertaklar, maqollar, dostonlar) milliy qadriyatlarning

eng qadimiy shakllaridan biri bo'lib, yoshlar tarbiyasida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ushbu ijodiyotning yoshlarga singdirilishi, ularni o'z xalqining qadriyatlariga hurmat ruhida tarbiyalaydi.

Misol: O'zbek xalq dostonlarida yurtparvarlik, sadoqat, mehnatsevarlik kabi qadriyatlar aks ettirilganini tahlil qilish.

Milliy kiyim-kechak va an'anaviy hunarmandchilik. Milliy kiyim-kechak va an'anaviy hunarmandchilik yoshlar ongida milliy o'zlik va qadriyatlarni saqlashda muhim omil bo'lishi mumkin. Zamonaviy modada milliy elementlarni saqlab qolish, hunarmandchilik mahsulotlariga bo'lgan qiziqishni oshirish orqali milliy madaniyatni yoshlar orasida kengroq targ'ib qilish mumkin.

Misol: O'zbek milliy kiyimlarini zamonaviy dizaynga moslashtirib ishlab chiqarish va ular orqali milliy o'zlikni saqlab qolish.

Iqtisodiy globallashuv va milliy qadriyatlar. Iqtisodiy globallashuv milliy iqtisodiyotga ham ta'sir etadi. Bunda milliy qadriyatlarni iqtisodiy rivojlanish bilan qanday uyg'unlashtirish mumkin. Milliy hunarmandchilikni iqtisodiy sektor sifatida rivojlantirish, milliy mahsulotlarni eksport qilish orqali milliy qadriyatlarni saqlashga hissa qo'shish mumkin.

Taklif: O'zbek xalqining hunarmandchiligi va turizm orqali iqtisodiy rivojlanishni kuchaytirish va milliy qadriyatlarni ommalashtirish yo'llarini ko'rib chiqish.

Yoshlar siyosiy tarbiyasi va milliy qadriyatlar. Yoshlarni siyosiy tarbiyalash jarayonida milliy qadriyatlarni shakllantirish dolzarbdir. Yoshlar siyosiy faol bo'lishi bilan birga, milliy qadriyatlarga sodiqlikni saqlashi lozim. Siyosiy jarayonlarda ishtirok etish orqali yoshlarning milliy manfaatlarini himoya qilish qobiliyatini rivojlantirish mumkin.

Misol: Yoshlar siyosiy partiyalar va harakatlarda ishtirok etib, milliy qadriyatlarni himoya qilish yo'llarini ko'rib chiqish.

Milliy bayramlar va tadbirlarning tarbiyaviy ahamiyati. Milliy bayramlar (Navro'z, Mustaqillik kuni) va tadbirlar yoshlar ongida milliy qadriyatlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu bayramlarni nishonlash va targ'ib qilish orqali milliy qadriyatlar avlodlarga uzatiladi.

Taklif: Milliy bayramlarni yoshlar orasida kengroq nishonlash va ularning milliy qadriyatlar

ruhida tarbiyalanishiga qaratilgan tadbirlarni ko'paytirish.

XULOSA. Globalizatsiya sharoitida milliy qadriyatlarni saqlash va yoshlarda madaniy o'zlikni himoya qilish jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun muhimdir. Bu yo'lda ta'lim tizimi, ommaviy axborot vositalari, oila va jamiyat birgalikda harakat qilishi zarur. Faqat shunda biz yosh avlodni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalab, ularning global dunyoda o'z o'rnini topishlariga yordam bera olamiz.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Abdulla Qodiriy. O'tkan kunlar.
3. YUNESCO madaniy merosni saqlash bo'yicha xalqaro dasturlari va ularning O'zbekistondagi amalga oshirilishi.
4. Kurbanbayeva, M. (2024). O'zbek xalq og'zaki ijodiyotida adolatli jamiyat to'g'risidagi ilk tasavvurlar ifodasi. Tamaddun nuri jurnali, 8(59), 78-81.

